

*Кривенко Г. Л.,
кандидат філологічних наук,
докторант кафедри англійської філології і філософії мови
імені професора О. М. Мороховського
Київського національного лінгвістичного університету*

ПРОБЛЕМА ТИПОЛОГІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ У МОВОЗНАВЧИХ СТУДІЯХ

Анотація. У статті розглянуто проблему типологізації євроінтеграційного дискурсу. Встановлено його співвідношення з «традиційними» типами дискурсу, виявлено салієнтні критерії категоризації євроінтеграційного дискурсу. Зокрема розкрито специфіку комунікантів євроінтеграційного дискурсу, його хронотопу, телеологічної домінанти та сфер комунікації.

Ключові слова: євроінтеграційний дискурс, інституційний дискурс, глобалізаційні дискурси, тип дискурсу, категорії дискурсу.

Постановка проблеми. Встановлення таксономічної належності нововиявлених або недостатньо вивчених різновидів дискурсу в сучасних лінгвістичних дослідженнях неодмінно призводить до перегляду вже відомих типів дискурсу, зокрема стосовно критеріїв їх розрізнення та категоріальних ознак. Проблемності цьому питанню додає загальне визнання у наукових публікаціях останніх років багатомірності дискурсу на тлі дискусій про поняттєвий і категорійний апарат дискурс-аналізу. З'ясування категорійного статусу євроінтеграційного дискурсу (далі – ЄІД) є актуальним, з одного боку, у зв'язку з його особливою роллю в житті європейської спільноти, а з іншого – через його недостатню вивченість як лінгвокомунікативного і лінгвосеміотичного феномену.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останніх років євроінтеграційний дискурс (про варіативність його найменувань в українських і зарубіжних наукових публікаціях див. [14, с. 117–118]) приваблює увагу науковців соціогуманітарного і лінгвістичного спрямування, проте його таксономічна належність не є однозначною. Дослідники, котрі експліцитно звертаються до цієї проблеми, зазвичай розглядають євроінтеграційний дискурс (надалі ЄІД) як різновид політичного дискурсу [2, с. 6; 6, с. 75; 11, с. 2–3; 26, с. 260; 27, с. 15], хоча про аспекти євроінтеграції йдеться й у зв'язку з політологічним [16, с. 120], публічним [21, с. 202], офіційним [21, с. 203], суспільним і соціальним дискурсами [2, с. 9] тощо. Наші спостереження загалом збігаються з позицією дослідників [18, с. 213], які визнають, що ЄІД – це «різномірне явище, що містить ознаки інших типів дискурсу (відокремлених за різними критеріями), <...> охоплює всі сфери життя європейського суспільства і відображає зв'язки між членами європейського суспільства, тенденції, внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на процес європейської інтеграції». Проте, з наведеного визначення незрозуміло, на підставі яких саме критеріїв виокремлюється ЄІД і як він співвідноситься з іншими різновидами дискурсу.

Метою статті є уточнення таксономічної належності ЄІД, спираючись на традиції соціогуманітарних наукових досліджень, що передбачає виконання таких завдань: 1) встановлення необхідних і задовільних критеріїв для

виокремлення ЄІД як типу дискурсу; 2) виявлення специфічних типологічних ознак ЄІД.

Виклад основного матеріалу. У літературі описані множинні спроби типологізації дискурсу за різноманітними критеріями, як-от: сфера комунікації / спілкування (і близькі до неї сфера діяльності / функціонування, тип і характер дослідної діяльності), тип інформації в комунікації, тематика, інтенції учасників комунікації, соціолінгвістичні характеристики учасників дискурсу, ціннісні ознаки дискурсу, культурно-цивілізаційні та локально-темпоральні властивості діяльності, сигнальні форми тощо [5, с. 11–14; 10, с. 287–299; 4, с. 137; 24, с. 25–26; 22, с. 84–85; 17, с. 64]. Не вдаючись до дискусій про особливості підходів до згаданих та інших подібних типологій та про причини очевидних розбіжностей у таких підходах [13, с. 77], вважаємо цілком логічним наголос І.С. Шевченко та О.І. Морозової [9, с. 233] на тих чи інших категоріях дискурсу як провідному чи одному з провідних критеріїв виділення типів дискурсу, а також поділяємо їхню думку про наукову недосяжність вичерпної «кінцевої» класифікації типів дискурсу [9, с. 233]. Окрім того, заслуговує уваги розрізнення типів і різновидів дискурсу за сферою та за характером комунікації відповідно, запропоноване А.Д. Беловою [5, с. 11–14].

Для досягнення мети цієї статті доцільним видається поетапно встановлення інтегральних та диференційних ознак ЄІД як специфічного типу дискурсу, виходячи з розуміння дискурсу як субстанції та як процесу в термінах онтологічного дуалізму, а також спираючись на визнання його належності як до лінгвосеміотичного досвіду, так і до лінгвосеміотичної діяльності мовців [15, с. 168].

Загальний методологічний принцип антропологізму дає підстави розпочати виокремлення ЄІД з опорою на критерій соціолінгвістичної орієнтації (соціолізації) учасників спілкування, за яким інституційний дискурс протиставляється особистісному [10, с. 299]. ЄІД належить до кола інституційних дискурсів, яке традиційно включає політичний, масово-інформаційний, діловий, юридичний, дипломатичний, науковий, медичний, військовий дискурс тощо. Характерною для ЄІД, як і для інших інституційних дискурсів, є відповідна специфіка лінгвосеміотичної діяльності представників певних соціальних груп або інститутів, у процесі якої реалізуються статусно орієнтовані, представницькі функції комунікантів.

Погоджуючись із тим, що інституційність має градуальний характер, не можемо цілком прийняти тезу В.І. Карасика про те, що «ядром інституційного дискурсу є спілкування базової пари статусно нерівних учасників комунікації», а «на периферії інституційного спілкування перебуває контакт представника інституту з людиною, яка не належить до цього інституту» [10, с. 299]. Адже інституційний дискурс можна розглядати і як

«голос держави, що говорить з людьми» [8, с. 23]. Характерною ознакою ЄІД є те, що його адресантами виступають як індивіди, які мають відповідні соціальні ролі (політики, державні службовці, міжнародні діячі, експерти, науковці тощо), так і колективні / узагальнені суб'єкти (окремі державні і наддержавні установи, окремі держави-члени ЄС і держави-кандидати на вступ до ЄС, Європейський Союз), а його адресатами можуть бути як індивідуальні та колективні / узагальнені суб'єкти комунікації з відповідною спеціалізацією, так і широкі верстви суспільства (електорат, громадяни окремих держав, громадяни ЄС) [32, с. 10]. Іншими провідними категоріями, які забезпечують специфіку ЄІД та дають змогу відрізнити його від інших видів інституційного дискурсу, є хронотоп (у розумінні В. І. Карасика, наприклад, [10, с. 303, 320, 331]), інтенційність (телеологічність), сфери спілкування та тематика ЄІД, які ми розглянемо нижче.

Просторова специфіка ЄІД, вербалізована на рівні означення, вираженого складним словом *євроінтеграційний*, очевидно належить до диференційних рис ЄІД, проте вона не є однозначною. Згідно з нашим дослідницьким матеріалом, *євроінтеграційний* може вказувати як на звуження локалізації лінгвосемантичної діяльності за формулою «Європа, а не інші географічні території», так і на її розширення, як-от «Європа по відношенню до інших географічних територій або світового простору в цілому». Крім того, Європа може розумітися як ціле по відношенню до її регіонів або як частка по відношенню до світового простору. Так, просторовий чинник зумовлює співвіднесення ЄІД з політичним або геополітичним дискурсом на підставі того, йдеться про владні відносини загалом або про відносини боротьби та контролю держав над певним світовим простором. До геополітичного дискурсу у широкому розумінні «відносять всі вербальні і невербальні практики, націлені на формування, вираження чи закріплення ідей розподілу або утримання контролю над простором» [1, с. 338–339], а становлення геополітичного дискурсу пов'язують «з процесом синтезу інформації, що стосується міжнародних традицій з певною прив'язкою до території та з домінуванням певної геополітичної традиції» [1, с. 338–339]. Варіативність типологізації ЄІД за просторовим чинником виявляється у низці опозицій: вестернізаційний, євроінтеграційний, глобалізаційний дискурси [7, с. 31] та локальний євроінтеграційний дискурс (наприклад, на рівні окремих територіальних громад), регіональний євроінтеграційний дискурс (наприклад, на рівні області) [21, с. 201, 210].

Часова віднесеність ЄІД є, за нашим переконанням, однією з його диференційних характеристик. Погляд на дискурс як на принципово континуальне явище, що не має часових меж початку й кінця [24, с. 21], потребує корекції, якщо йдеться про окремі типи дискурсу, адже інституційному дискурсу загалом властива історична мінливість [10, с. 279–280]. Так, ЄІД іманентний процесу євроінтеграції, що розгортається в часі. Особливості темпоральної специфіки ЄІД включають часову визначеність щодо початку його формування у сучасному комунікативному середовищі (друга половина ХХ століття), його фазовий характер, що конструюється у процесі розгортання відповідних ключових комунікативних подій та дотичний до його динаміки. Часова орієнтація ЄІД двоспрямована, вона актуалізує як рефлексивний досвід, орієнтований на минуле, так і наміри (а також можливий досвід), спрямовані в майбутнє.

Ми погоджуємося з О. Й. Шейгал [24, с. 25–26] у тому, що суттєвим для визначення типу дискурсу є чинник інтенції. Однак вважаємо за потрібне не ототожнювати інтенції комунікантів, які вступають «у той чи інший дискурсний простір <...> з визначеними цілями» [24, с. 25–26], з конститутивною цілеспрямованістю певного дискурсу як різновиду лінгвосеміотичної діяльності в ширшому соціальному контексті. Адже інтенції, наміри, цілі, установки комунікантів, актуалізовані у конкретних ситуаціях інституційного спілкування, можуть мати безпосередній чи опосередкований вплив на досягнення визначеної конвенційної мети, яка детермінує специфіку окресленої лінгвосеміотичної діяльності. Отже, конститутивна цілеспрямованість певного типу дискурсу, що вирізняє його з-поміж інших типів дискурсу, а також переважна орієнтація певного типу дискурсу на виконання певної загальнономовної функції визначають його функціональну специфіку [24, с. 46]. Відповідно, під час аналізу інституційного дискурсу інтенційність (телеологічність) має розглядатися не тільки в прагматично-лінгвістичному, але й у соціолінгвістичному аспекті.

Як вже зазначалося, в літературі ЄІД розглядається переважно як різновид політичного дискурсу, проте з урахуванням чинника дискурсивної цілеспрямованості обмеження ЄІД лише цариною політичного дискурсу видається некоректним. Відомо, що інтенційну базу політичного дискурсу складає боротьба за владу [24, с. 9], а телеологічна установка євроінтеграційного дискурсу не обмежується власне владною боротьбою як на національному, так і наднаціональному рівнях. Не обмежується вона, скажімо, й розробкою взаємоприйнятних правил поведінки держав у міжнародних і внутрішньодержавних відносинах, що є характерним для міжнародно-правового дискурсу [12, с. 253]. Телеологічна домінанта ЄІД як невід'ємного компоненту процесу євроінтеграції – об'єднання «народів Європи» (див. Договір про утворення Європейського Союзу, або Маастрихтський договір). У межах ЄІД окремі суб'єкти комунікації можуть виражати інші інтенції в конкретних дискурсивних практиках, тому в процесі виокремлення ЄІД як відмінного типу дискурсу принциповим, на наш погляд, є розмежування цілеспрямованості дискурсу та інтенцій комунікантів. Таке розмежування має сенс у світлі, з одного боку, визнання багаторівневості та поліфункціональності специфічних видів лінгвосеміотичної діяльності, а з іншого, зазначеної І.С. Шевченко та О.І. Морозовою [9, с. 26–27] евристичної потреби диференціювати макроаналіз, спрямований на моделювання дискурсу як типу, і мікроаналіз, спрямований на моделювання конкретної комунікативної події.

Встановлення залежності між інтенційністю і комунікативними стратегіями [10, с. 76–77] має відбуватися, на нашу думку, з урахуванням особливостей реалізації ключової стратегії (макростратегії) в інституційному дискурсі. Як підкреслює Н. К. Кравченко [13, с. 78], макростратегії в інституційному дискурсі реалізуються попарно: для політичного дискурсу властиве поєднання стратегій створення власного позитивного іміджу і негативного образу «іншого», а в міжнародно-правовому дискурсі реалізуються стратегії досягнення консенсусу і водночас врахування інтересів держав-членів Організації Договору. Беручи до уваги можливість плюралістичної перспективації (*pluri-perspectivity*), притаманної принаймні деяким типам дискурсу [29, с. 89, 121], вважаємо, що ЄІД реалізує більш ніж одну макростратегію-

ну пару. Так, дихотомічним відповідником макростратегії створення євроспільноти в ЄІД є збереження національної ідентичності окремими європейськими країнами, відповідником макростратегії передачі наддержавним органам ЄС важелів прийняття рішень є захист суверенітету держав-членів і держав-кандидатів у члени ЄС тощо. Подальше вивчення макростратегічних пар ЄІД вважаємо перспективним на основі евристичного фрейму антиномій, розробленого для інституційних дискурсів Р. Водак і Г. Вайсом [31, с. 130].

Оскільки мова в соціумі функціонує у вигляді дискурсів у відповідних сферах спілкування, останні видаються логічною підставою для типологізації дискурсу [5; 22]. Водночас виділення типів дискурсу за сферами спілкування викликає низку труднощів. Досі неоднозначними є критерії виділення сфер спілкування та подібних понять, як-от, середовища використання мови, сфери взаємодії тощо [20, с. 208–209]. Спроби класифікації сфер спілкування, здійснені в межах галузі мовленнєзнавства на підставі думки М.М. Бахтіна про те, що в кожній сфері людської діяльності і спілкування «побувають і застосовуються свої жанри, що відповідають специфічним умовам цієї сфери» [3, с. 241], вказують на те, що доречніше ставити питання або про конкретну сферу, в якій склався свій репертуар жанрів, або про сферну парадигму окремого жанру [25, с. 26].

Натомість, виходячи з розуміння сфери діяльності (field of action) як сегменту соціальної реальності, що конституують фрейми дискурсу, дослідники, які займаються критичним дискурс-аналізом, вказують на множинні сфери діяльності у межах галузі, що визначаються згідно з різними функціями дискурсивних практик [29, с. 90–91]. Наприклад, в області політики було виділено вісім сфер діяльності, кожна з яких було пов'язано з окремим репертуаром жанрів.

Проблематичним є також традиційне співвіднесення сфер спілкування і функціональних стилів, адже, як відомо, «первинний розподіл сфер спілкування залежно від організації мовних засобів був здійснений у функціональній стилістиці, яка кваліфікувала функціональний стиль як суспільно усвідомлену сукупність прийомів уживання, відбору та сполучення мовленнєвих засобів, функціонально зумовлену соціально значимою сферою спілкування» [22, с. 84–85]. Проте згодом з'ясувалося, що спільний методологічний принцип аналізу мовної специфіки в її екстралінгвальній зумовленості, покладений в основу функціонально-стилістичного й дискурсивно зорієнтованого підходів, має відмінності на рівні делімітації (докладніше про різницю між поняттями *функціональний стиль* та *тип дискурсу* див. у [23, с. 92–94]).

Більшої уваги потрібно приділити спостереженню В. І. Карасика [10, с. 425], згідно з яким тип дискурсу є ширшим за сферу спілкування, оскільки «він включає цілі, цінності і стратегії відповідного типу дискурсу, його підвиди і жанри, а також прецедентні (культурогенні) тексти і різноманітні дискурсивні формули». На сучасному етапі розвитку дискурсології стало очевидним, що сегментація континууму спілкування згідно з історично усталеними різновидами людської діяльності (наукова, публіцистична, офіційно-ділова сфери тощо), які можуть кореспондуватися з відповідними функціональними стилями, не є задовільним критерієм для виокремлення тих типів дискурсу, що формуються і розгортаються відразу в певній множині сфер спілкування, реалізуючись за допомогою жанрового репертуару,

що має складну конфігурацію і співвідноситься з кількома традиційними функціональними стилями. Особливо це стосується так званих глобалізаційних дискурсів (discourses of globalization), до яких зараховують регіональні, цивілізаційні, галузеві, ідеологічні та гендерні дискурси [30, с. 33]. Тут глобалізацію розуміють в широкому сенсі як дію, що стосується дієслова глобалізувати, тобто надавати чому-небудь глобального, всесвітнього характеру. Одним із гібридних варіантів таких глобалізаційних дискурсів ми вважаємо ЄІД, предметне ядро якого конститується відповідними локусом, галузевими знаннями та ідеологічними поглядами. Його змістовий план звернений до універсальних суспільних норм і цінностей та конструюється одночасно у кількох сферах лінгвосеміотичної діяльності (політика, політологія, державне управління, внутрішні та міждержавні правові відносини, економіка, засоби масової інформації, освіта, культура тощо).

Визначення сфери діяльності як «обмеження, яке спричинене наявністю тематичних репертуарів, що моделюють процес спілкування» [19, с. 9], виводить на перший план критерій тематичного (змістового) наповнення окремих типів дискурсу. Наголос на тематичних репертуарах для окреслення типу дискурсу [31, с. 128; 32, с. 9] є, на нашу думку, більш вдалим, ніж, скажімо, наголос на «тематичній спільності текстів», сукупність яких (як мовний корелят певної соціально-культурної практики) і є дискурсом у термінології Чернявської [23, с. 93]. Унікаючи ґрунтового з'ясування відношень між текстом і дискурсом, яке не входить до завдань цієї статті, лише зазначимо, що тематичну єдність і відносну смислову завершеність разом зі стилістичною і структурною єдністю, а також відносною оформленістю, що були запропоновані В. І. Карасиком [10, с. 432] як конститутивні категорії дискурсу з позиції лінгвістики тексту, можна переносити з царини текстуальності до царини дискурсивності з певними застереженнями. «Інтуїтивне поняття теми» [28, с. 69–70], яке ще понад три десятиліття тому вважалося «найчастіше використовуваним і водночас непоясненим терміном» [28, с. 69–70] в дискурс-аналізі, було суттєво уточнено. Цьому зокрема сприяли розрізнення теми дискурсу і теми мовця [28, с. 71, 87], тем і топосів дискурсу [31, с. 127], макротем і підтем дискурсу [29, с. 89–92]. Багато питань викликає роль макротем дискурсу, підтем, топосів і под. у зв'язку з феноменом інтердискурсивності. Ще чекає на своє розв'язання проблема варіативності тем у ЄІД, що можуть становити як власний тематичний репертуар, так і забезпечувати тематичний перехід до інших дискурсів.

У світлі інтердискурсивності потребує подальшого дослідження відношення ЄІД до дискурсів Євросоюзу (EU discourses), проаналізованих Р. Водак і колегами в низці публікацій [31, с. 127–128; 32, с. 9–14]. До дискурсів Євросоюзу зараховують дискурси про зайнятість / безробіття, про європейські ідентичності, про розширення ЄС, про багатомовність, мультикультуралізм та розмаїття інших проблем у європейському контексті.

Висновки. Особлива роль ЄІД у житті європейських країн, а також його недостатня вивченість у статусі лінгвокомунікативного і лінгвосеміотичного феномену актуалізують проблему таксономічної належності ЄІД усучасних мовознавчих дослідженнях. За критерієм соціолінгвістичної орієнтації учасників спілкування, ЄІД є різновидом

інституційного дискурсу, проте комунікантами ЄІД виступають як індивіди, так і колективні / узагальнені суб'єкти. Просторова специфіка ЄІД може вказувати як на звуження локалізації лінгвосемантичної діяльності, так і на її розширення. Особливості темпоральної специфіки ЄІД включають часову визначеність щодо початку його формування у сучасному комунікативному середовищі, його фазовий характер і його двоспрямованість, що охоплює як рефлексивний досвід, орієнтований на минуле, так і наміри (а також можливий досвід), спрямовані в майбутнє. Телеологічна домінанта ЄІД як невід'ємного компоненту процесу євроінтеграції – об'єднання «народів Європи» – є ширшою за інтенційну базу політичного, міжнародно-правового та інших споріднених дискурсів. Однак, на рівні макроаналізу і мікроаналізу ЄІД принциповим є розмежування конститутивної цілеспрямованості дискурсу та інтенції комунікантів. Змістовий план ЄІД, звернений до універсальних суспільних норм і цінностей, а також його конструювання одночасно у кількох сферах лінгвосеміотичної діяльності дає підстави віднести ЄІД до глобалізаційних дискурсів.

Подальші наукові розвідки варто націлювати на типологізацію прототипних комунікантів ЄІД, моделювання сфер лінгвосеміотичної діяльності, в яких конструється і які (спів) конструює ЄІД, виявлення його жанрового та тематичного репертуарів та його інтердискурсивного потенціалу.

Література:

1. Артёмова Є.С. Геополітичний дискурс європейської інтеграції. Політологічні записки: зб. наук. пр. 2012. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2012_6_40
2. Багінський А.В. Символічний простір Європейського Союзу: інтеграція, ідентичність, міфи. Сучасні проблеми політичної системи України: зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції (4–5 лютого 2016 р.). Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я.М., 2016. С. 5–16.
3. Бахтин М.М. Проблема речевих жанров. Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1979. С. 237–280.
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
5. Белова А.Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці. Іноземна філологія. К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2002. Вип. 32. С. 11–14.
6. Божко С. О. Інтеграція в Європейський Союз як зовнішньополітичний пріоритет в українському політичному дискурсі. Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр., 2012. Вип. 108(1). С. 75–84.
7. Бульбенюк С.С. Посткомуністична модернізація України: влада (держава) versus громадянське суспільство. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 22. «Політичні науки та методи викладання соціально-політичних дисциплін»: зб. наук. пр. 2015. Вип. 16. С. 31–35.
8. Водак Р. Язык. Дискурс. Политика. / пер. с англ. и нем. В.И. Карасика и Н.Н. Трошиной. Волгоград: Перемена, 1997. 138 с.
9. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: колективна монографія / за заг. ред. І.С. Шевченко. Харків.: Константа, 2005. 356 с.
10. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
11. Кравченко В.Л. Семантичні та лінгвопрагматичні характеристики концепту Європа у сучасному англомовному політичному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови»; Київський національний лінгв. ун-т. К., 2007. 22 с.
12. Кравченко Н.К. Интерактивное, жанровое и концептуальное моделирование международно-правового дискурса. К.: Реферат, 2006. 320 с.
13. Кравченко Н.К. Таксономія категорій дискурсу в сучасному дискурс-аналізі. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2014. Т. 17. № 1. С. 77–83.
14. Кривенко Г.Л. Євроінтеграційний дискурс: проблеми номінації та термінологізації. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». 2017. Т. 1. № 8. С. 116–120.
15. Кривенко Г.Л. Лінгвофілософські засади корпусної дискурсології. Південний архів. Філологічні науки: зб. наук. пр. 2017. Вип. 71. С. 166–172.
16. Куц Г.М. Формування спільної європейської ідентичності: проблеми та перспективи. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. № 3 (22). С. 120–127.
17. Лешак О.В. Дискурс как функционально-прагматический вариант лингвосеміотического опыта. Dyskurs: aspekty lingwistyczne, semiotyczne i komunikacyjne. Olsztyn: Centrum Badań Europy Wschodniej UWM, 2015. S. 57–66.
18. Литвин В.В., Мельник А.С., Буньо Г.Б. Интеллектуальна інформаційна система дослідження лексичних інновацій в англомовному євроінтеграційному дискурсі. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук. пр.: Інформаційні системи та мережі. 2008. № 631 С. 212–219.
19. Литвиненко Н.П. Сучасний український медичний дискурс: автореф. дис. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова»; Ін-т укр. мови НАН України. К., 2010. 37 с.
20. Макаров М.Л. Основы теории дискурса: монография. М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. 280 с.
21. Ротар Н.Ю. Політичні ідентичності в сучасній Україні: міська громада Чернівців К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 344 с.
22. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
23. Чернявская В.Е. Дискурс как фантомный объект: от текста к дискурсу и обратно? Когниция. Коммуникация. Дискурс. 2011. Т. 3. С. 86–95.
24. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.01, 10.02.19. Волгоград, 2000. 431 с.
25. Шмелева Т.В. Жанр в современной медиасфере. Жанры речи: сб. науч. ст. 2012. Вып.8: Памяти Константина Федоровича Седова. С. 26–37.
26. Щолокова Г.В. Євроінтеграційний дискурс Польщі: особливості та еволюція. Вісник ДНУ. Серія: «Філософія. Соціологія. Політологія». 2015. № 1. С. 259–267.
27. Яворська, Г.М. Непевний об'єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі: монографія. К.: ВД Дмитра Бураго, 2010. 136 с.
28. Brown G. Discourse Analysis. Cambridge: CUP, 1983. XII, 288 p.
29. Reisigl M. The discourse-historical approach. Methods for Critical Discourse Analysis / ed. by R. Wodak, M. Meyer. London: Sage, 2009. P. 87–121.
30. Robertson R. Discourses of globalization. Preliminary considerations. International Sociology. 1998. Vol. 13. № 1. P. 25–40.
31. Wodak R. Analyzing European Union discourses. Theories and applications. A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis: Theory, Methodology and Interdisciplinarity / ed. by R. Wodak and P. Chilton. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins, 2005. P. 121–134.
32. Wodak R. Discourse and European integration. MIM Working Series. Willy Brandt Series of Working Papers. 2018. № 18. P. 3–29. URL: <https://www.mah.se/upload/Forskningscentrum/MIM/Publications/Discourse%20and%20European%20Integration.pdf>

Кривенко А. Л. Проблема типологизации евроинтеграционного дискурса в языковедческих исследованиях

Аннотация. В статье рассматривается проблема типологизации евроинтеграционного дискурса. Установлена его соотнесенность с «традиционными» типами дискурса, обнаружены салиентные критерии категоризации евроинтеграционного дискурса. В частности раскрыта специфика коммуникантов евроинтеграционного дискурса, его хронотопа, телеологической доминанты и сфер коммуникации.

Ключевые слова: евроинтеграционный дискурс, институциональный дискурс, глобализационные дискурсы, тип дискурса, категории дискурса.

Kryvenko A. Typologizing European integration discourse in linguistic studies

Summary. The article deals with the challenge of typologizing European integration discourse. Its relation with “traditional” types of discourse is established and salient criteria of categorization of European integration discourse are singled out. In particular, the specificity of communicants of the discourse in question as well as its chronotope, teleological dominant and fields of communication are revealed.

Key words: European integration discourse, institutional discourse, discourses of globalization, type of discourse, categories of discourse.